Annex 2: Civil Party Lawyers' Case 004Appeal to the Closing Order (Khmer)

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ៖	០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ៦១)
ភាគីដាក់ឯកសារ៖	សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ដាក់ជូន៖	អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
ភាសាដើម៖	អង់គ្លេស
កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖	ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៩

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 06-Dec-2019, 09:00
CMS/CFO: Sann Rada

<u>ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ</u>

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ សាធារណៈ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយអង្គជំនុំជម្រះ៖

ឋានៈនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ៖

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន៖

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា៖

ហត្ថលេខា៖

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិក្នុងសំណុំរឿង ០០៤

<u>**ដាក់ដោយ៖**</u>

សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ជេត វណ្ណលី
ហុង គីមសួន
ឡោ ជុនធី
សំ សុគង់
ស៊ិន សុវ៉ន

Emmanuel JACOMY
Martine JACQUIN
Daniel MCLAUGHLIN
Nushin SARKARATI

<u>**នៅចំពោះមុខ៖**</u>

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន
ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET
ចៅក្រម ន័យ ថុល
ចៅក្រម BAIK Kang Jin
ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

<u>ផ្ញើជូន៖</u>

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

ចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង

ចៅក្រម Michael BOHLANDER

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង

លោកស្រី Brenda HOLLIS

សហមេធាវីការពារក្តី យឹម ទិត្យ

សូ មុស្សេទ្ធី

Suzana TOMANOVIĆ

សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

គីម ម៉េងឃី

វ៉េន ពៅ

ទី ស្រ៊ីនណា

Laure DESFORGE

Isabelle DURAND

Lyma NGUYEN

1. សហមេធាវីតំណាងរដ្ឋប្បវេណីសូមដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះដោយក្ដីគោរព។

ប្រវត្តិនីតិវិធី

2. នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញដីកាដំណោះស្រាយពីរដែលផ្ទុយគ្នា នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបានចេញដីកាដំណោះស្រាយ ចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ឆ្នាំ១៩៤៩ និងការរំលោភបំពានទៅលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦ និងបញ្ជូនគាត់ទៅជំនុំជម្រះ ("ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ")[1]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានចេញដីកាដំណោះស្រាយ សម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់បទចោទទាំងអស់ប្រឆាំងនឹង យឹម ទិត្យ ដោយសម្រេចថា យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ ("ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ")[2]។

3. នៅថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់*សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ*[3]។ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីបានដាក់*សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពី បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ*[4]។ នៅថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចផ្ដល់ដល់ភាគីនានា រយៈពេល ៤៥ ថ្ងៃ ដើម្បីដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ គិតចាប់ពីពេលជូនដំណឹងអំពីឯកសារបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសដែលបានកែតម្រូវនៃដីកា

---

[1] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D382** ដីកាដំណោះស្រាយ ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩។

[2] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D381** ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ (ឯកសារបកប្រែដែលបានកែតម្រូវ ចេញថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩)។

[3] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D381/4** *សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ* (ឯកសារ D381) ថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩។

[4] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D381/11** *សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ* ថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩។

ដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩[5]។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះត្រូវបានដាក់ទាន់ពេលវេលា ហើយអនុវត្តតាមចំនួនទំព័រ ដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានកម្រិតកំណត់។

បទដ្ឋានត្រួតពិនិត្យ

4. សេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ អាចត្រូវអង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រួតពិនិត្យបាន[6]។ នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កំហុសអង្គច្បាប់ត្រូវបានត្រួតពិនិត្យសាជាថ្មី ហើយកំហុសអង្គហេតុ ត្រូវបានពិនិត្យមើលតាមបទដ្ឋានស្តីពីភាពសមស្រប[7]។

សារណា

5. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិមានកំហុសអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ក្នុងការសន្និដ្ឋានថា យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក បើទោះបីជារកឃើញថា គាត់មានតួនាទីជាន់ខ្ពស់ ធៀបនឹងបុគ្គលដទៃទៀត ដែល អ.វ.ត.ក បានប្រើប្រាស់យុត្តាធិការទៅលើពួកគេក្តី[8]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះគួរកែតម្រូវដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ហើយសម្រេចថា អ.វ.ត.ក អាចប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិទៅលើ យឹម ទិត្យ។

6. ជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀត ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចទទួលបានសម្លេងគាំទ្រភាគច្រើនលើសលប់ ទៅលើបញ្ហាយុត្តាធិការទេ អង្គបុរេជំនុំជម្រះគួរតែបញ្ជូនដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ អត្ថន័យសាមញ្ញនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវបានបកស្រាយដោយផ្អែកលើគោលដៅ និងគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងនោះ

---

[5] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D381/16** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់ យឹម ទិត្យ សុំបន្ថែមចំនួនទំព័រ និងពេលវេលាកំណត់សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួន ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩។

[6] សំណុំរឿង ០០៤/០១ ឯកសារ **D308/3/1/20** សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៨ កថាខណ្ឌ ២០។

[7] សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ **D427/1/30** សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ១១៣។

[8] សូមមើល ជើងទំព័រ ១៣១៨ *ខាងក្រោម* ។

បានបង្ហាញច្បាស់ថា កិច្ចស៊ើបសួរ "ត្រូវបន្ត" លើកលែងតែសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ពិតជាសម្រេចផ្សេងពីនេះ។ ច្បាប់កម្ពុជា រួមទាំងកាតព្វកិច្ចសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលបញ្ចូលដោយផ្ទាល់ទៅក្នុងច្បាប់នោះ បានណែនាំថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់ យឹម ទិត្យ ត្រូវបញ្ជូនទៅជំនុំជម្រះនៅក្នុងកាលៈទេសៈទាំងនេះ។

I. ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ មានកំហុសឆ្គងក្នុងការសន្និដ្ឋានថា អ.វ.ត.ក មិនអាចប្រើប្រាស់យុត្តាធិការនៅលើ យឹម ទិត្យ

7. ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានច្រានចោលសំណុំរឿងប្រឆាំងនឹង យឹម ទិត្យ ដោយសារតែមិនមានយុត្តាធិការ ផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលថា គាត់មិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងមិនមែនជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្មែរក្រហម។ ដោយមិនគិតអំពីការសម្រេចថា តួនាទីរបស់ យឹម ទិត្យ ខ្ពស់ជាងតួនាទីរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច (ជនជាប់ចោទសំណុំរឿង ០០១ ដែល អ.វ.ត.ក បានប្រើប្រាស់យុត្តាធិការយ៉ាងច្បាស់) ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានសម្រេចថា យឹម ទិត្យ មិនអាចត្រូវបានកំណត់ថាជា "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ដោយសារតែគាត់មិនបានចូលរួមផ្ទាល់នៅក្នុងការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មនៅទីតាំងដែលគាត់គ្រប់គ្រង[9]។ ការសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ គឺជាកំហុសឆ្គង។

8. យុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក បានកំណត់អំពីលក្ខណវិនិច្ឆ័យពីរប្រភេទ ដើម្បីកំណត់ "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម" ដែលវិនិច្ឆ័យទាំងទៅលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ[10]។ ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ត្រូវបានសម្រេចតាមរយៈចំនួនជនរង

---

[9] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D381** ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៦៨២-៦៨៣។

[10] សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ **F28** សាលដីកា ថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៨០។ សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ **E188** សាលក្រម ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ២២។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ ឯកសារ **D308/3**, ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ៣៧-៤១។

គ្រោះ ទំហំទីតាំងភូមិសាស្ត្រ និងពេលវេលានៃឧក្រិដ្ឋកម្ម និងចំនួននៃព្រឹត្តិការណ៍ជាក់លាក់[11]។ កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ បានគិតទៅដល់កម្រិតនៃការចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម រួមទាំងការរៀបចំគោលនយោបាយ តួនាទីតាមឋានានុក្រមរបស់ជនជាប់ចោទ រួមទាំងចំនួនរបស់ថ្នាក់លើ និងអ្នកក្រោមបង្គាប់ និងសិទ្ធិអំណាចជាក់ស្តែងរបស់បុគ្គល[12]។

9. ការសម្រេចនៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិផ្ទាល់ គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីកំណត់ថា យឹម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោម "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម" ដូច្នេះហើយត្រូវស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ។ ទីមួយ ឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ យឹម ទិត្យ ធ្ងន់ធ្ងរគ្រប់គ្រាន់។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានទទួលស្គាល់ថា ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំង ៣៩ ដែលស្ថិតក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរ រួមទាំងការដ្ឋាន គុក ទីតាំងសម្លាប់មនុស្ស និងទីតាំងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ ឬប្រយោលរបស់ យឹម ទិត្យ[13]។ នៅក្នុងចំណោមទីតាំងទាំងអស់នោះ ទីតាំងចំនួន ២៤ ជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយ យឹម ទិត្យ។ មានជនរងគ្រោះប្រហែល ៥៣០៥០ នាក់ ត្រូវបានសម្លាប់ ឬបានស្លាប់[14]។ លើសពីនេះទៀត ឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ យឹម ទិត្យ គ្របដណ្តប់ទៅលើតំបន់ភូមិសាស្ត្រយ៉ាងធំទូលាយ (ភូមិភាគនិរតី និងពាយ័ព្យ) និងគ្របដណ្តប់លើពេលវេលាយ៉ាងយូរ (ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ បានរៀបរាប់លម្អិតអំពី តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចជាច្រើនផ្សេងៗគ្នារបស់ យឹម ទិត្យ ជាលេខាតំបន់ ១៣ នៃភូមិភាគនិរតី លេខាតំបន់ ១ ភូមិភាគពាយ័ព្យ និងជាសមាជិកគណៈកម្មាធិការភូមិភាគ)[15]។ ទីពីរ កម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ យឹម ទិត្យ ខ្ពស់គ្រប់គ្រាន់ គឺនៅគ្រប់ពេលវេលាពាក់ព័ន្ធ

---

[11] សំណុំរឿង ០០៤/០១ ឯកសារ **D308/3** ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ៣១៧។ សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ **E188** សាលក្រម ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ២២។

[12] សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ **E188** សាលក្រម ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ២២។ សំណុំរឿង ០០៤/០១ ឯកសារ **D308/3** ដីកាដំណោះស្រាយ (សំអាងហេតុ) ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧ កថាខណ្ឌ ៣៧-៤១។

[13] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D381** ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៦៧៣, ៦៧៥។

[14] ដូចជើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់ កថាខណ្ឌ ៥៨៩ - ៥៩០។

[15] ដូចជើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់ កថាខណ្ឌ ៦៦៦ - ៦៨០។

តួនាទីតាមឋានានុក្រមរបស់គាត់ ខ្ពស់ជាង ឌុច[16] ដែលជាចុងចម្លើយនៃសំណុំរឿង ០០១ ដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសចំពោះតួនាទីរបស់គាត់នៅក្នុងការដឹកនាំមន្ទីរសន្តិសុខខ្មែរក្រហមមួយ ដែលមានមនុស្សជាង ១២២៧៣ នាក់ បានស្លាប់[17]។ តាមពិតទៅ ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានសម្រេចថា យឹម ទិត្យ បានចុះពិនិត្យតាមទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម និងបានអនុវត្តគោលនយោបាយហិង្សារបស់ខ្មែរក្រហម[18]។

10. ការសម្រេចបន្ថែមទៀតនៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ គាំទ្រថា យឹម ទិត្យ ស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នក "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម[19]។ ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ បានគូសបញ្ជាក់អំពីការចូលរួមដោយផ្ទាល់របស់ យឹម ទិត្យ នៅក្នុងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រោម ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងជាទ្រង់ទ្រាយធំ និងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ដែលអនុវត្តឡើងដោយខ្មែរក្រហម[20]។ ដីកាដំណោះស្រាយក៏បានកំណត់ផងដែរថា យឹម ទិត្យ មានសិទ្ធិអំណាចសំខាន់នៅ

---

[16] ដូចដើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់ កថាខណ្ឌ ៦៨២។

[17] សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ **E188** សាលក្រម ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ២០៨។ សូមមើលផងដែរ សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារ **D99** ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ថ្ងៃទី៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ ៤៤ ("គាត់បានបញ្ជាក់ថា ជារឿយៗ គាត់តែងតែបានទទួលសេចក្តីណែនាំអំពីខ្លឹមសារជាក់លាក់ ដែលគាត់ត្រូវយកឲ្យបានពីអ្នកទោស ដែលគេកំណត់ឲ្យ")។

[18] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D381** ដីកាសម្រេចលើកលែងចោទប្រកាន់ យឹម ទិត្យ ថ្ងៃទី១៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៦៦៦-៦៨៣។

[19] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D382** ដីកាដំណោះស្រាយ ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌកថាខណ្ឌ ៩៩២-៩៩៩។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនបានកំណត់ជំហរចុងក្រោយថាតើ យឹម ទិត្យ គឺជា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" ឬអត់នោះទេ បើទោះបីជាមានការកត់សម្គាល់ថា "បើនិយាយអំពីមុខតំណែងផ្លូវការរបស់គាត់ គាត់បានឡើងឋានៈយ៉ាងឆាប់រហ័ស ពីមុខតំណែងជាអនុលេខាស្រុកនៅភូមិភាគនិរតី ទៅជាអនុលេខាភូមិភាគ ហើយរហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គាត់ប្រហែលជាបានឡើងឋានៈជាលេខាភូមិភាគពេញលេញនៃភូមិភាគពាយ័ព្យ... សិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់នៅក្រោម ប.ក.ក លាតសន្ធឹងយ៉ាងឆ្ងាយ ទាំងផ្នែកភូមិសាស្ត្រ និងទាំងនៅក្នុងឋានានុក្រម" ដូចដើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់ ៩៩៣។

[20] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D382**, ដីកាដំណោះស្រាយ ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៩៩៦-៩៩៨។

ក្នុងភូមិភាគនិរតី និងភូមិភាគពាយ័ព្យ "ជាមេបញ្ជាការ *តាមព្រឹត្តិន័យ* ទីពីររបស់តាម៉ុក"[21] ដែលធ្វើឲ្យ យឹម ទិត្យ ពិតជាស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក។

11. ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីសូមស្នើដោយសេចក្ដីគោរពចំពោះអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឲ្យធ្វើការកែតម្រូវការសន្និដ្ឋានដោយខុសឆ្គងនៃដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ ដែលថា យឹម ទិត្យ មិនស្ថិតក្នុងចំណោម "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ហើយផ្ទុយទៅវិញ សម្រេចថា គាត់ត្រូវស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក។

12. ជាជម្រើសផ្សេងមួយទៀត ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចទទួលបានសេចក្ដីសម្រេចដោយមានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ដើម្បីដោះស្រាយដីកាដំណោះស្រាយ ដែលដាច់ពីគ្នាទេនោះ ក្របខណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក តម្រូវថា ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ដែលជាដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចាំបាច់ត្រូវបន្តទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

II. ក្នុងករណីមិនមានសេចក្ដីសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដើម្បីដោះស្រាយការបែកចេញពីគ្នារបស់ដីកាដំណោះស្រាយនេះ ដីកាបញ្ជូន យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ ត្រូវបន្តទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

១. កិច្ចព្រមព្រៀងស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចាំបាច់ត្រូវបកស្រាយ អនុលោមទៅតាមគោលការណ៍នៃការបកស្រាយសន្ធិសញ្ញា តាមច្បាប់អន្តរជាតិ ដូចដែលបានកំណត់ក្នុងអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្ដីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា

13. បើតាមគោលការណ៍ការបកស្រាយសន្ធិសញ្ញា ដូចមានចែងក្នុងអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្ដីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា ដែលអនុវត្តជាទូទៅសម្រាប់គ្រប់សន្ធិសញ្ញាទាំងអស់ និងមានបញ្ចូលជាក់លាក់ នៅក្នុងមាត្រា ២(២) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក សន្ធិសញ្ញាចាំបាច់ត្រូវបកស្រាយ ដោយផ្អែកលើអត្ថន័យសាមញ្ញ ដែលធ្វើឡើងតាមបរិបទនៃគោលដៅ និងគោលបំណងរបស់សន្ធិសញ្ញានោះ[22]។ មាត្រា ៣១(១) នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្ដីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា តម្រូវថា សន្ធិសញ្ញាត្រូវបកស្រាយ "ក្នុងសុឆន្ទៈ ស្របទៅតាមអត្ថន័យទូទៅនៃពាក្យពេចន៍ នៅក្នុងបរិបទ និងផ្អែកទៅលើ

---

[21] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D382**, ដីកាដំណោះស្រាយ ថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ កថាខណ្ឌ ៩៩៤-៩៩៥។

[22] អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្ដីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា មាត្រា ៣១ ថ្ងៃទី២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៦៩ 1155 U.N.T.S. 331។

គោលដៅ និងគោលបំណងរបស់វា”[23]។ មធ្យោបាយបកស្រាយបន្ថែមទៀត មានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៣២ ដូចជា ការងារត្រៀមរៀបចំសន្ធិសញ្ញា និងបរិបទនៃសន្ធិសញ្ញានោះ អាចយោងបានដើម្បីគាំទ្រដល់អត្ថន័យរបស់ពាក្យពេចន៍ ក្នុងករណីដែលការបកស្រាយ តាមមាត្រា ៣១ បណ្តាលឲ្យមានលទ្ធផល “មិនច្បាស់លាស់ ឬស្រពិចស្រពិល” ឬលទ្ធផលដែល “ឆ្គងខ្លាំង ឬមិនសមហេតុផល”[24]។ លើសពីនេះទៀត ការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ រួមទាំង កិច្ចព្រមព្រៀងនាពេលបន្ទាប់មករវាងភាគីនានា ឬការអនុវត្តសន្ធិសញ្ញានាពេលបន្ទាប់មក គឺជាមធ្យោបាយដ៏ត្រឹមត្រូវក្នុងការបកស្រាយសន្ធិសញ្ញា និងក្នុងករណីដែលមាន អាចជាកត្តាសម្រេចកំណត់[25]។

ក. អត្ថន័យសាមញ្ញនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បង្ហាញថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់ យឹម ទិត្យ គួរត្រូវបន្តទៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ

14. កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានប្រមើលមើលថា ការខ្វែងយោបល់គ្នាអាចកើតមានឡើងរវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៅដំណាក់កាលនានាក្នុងដំណើរការនៃសំណុំរឿង។ សម្រាប់ករណីនីមួយៗ អត្ថបទនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានកំណត់ពីនីតិវិធី ដែលកំណត់ឲ្យបន្តកិច្ចស៊ើបសួរ ឬការជំនុំជម្រះ នៅពេលមិនមានសេចក្តីសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់។

15. មាត្រា ៧ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានចែងលម្អិតអំពីវិធាននីតិវិធីដែលគ្រប់គ្រងទៅលើការខ្វែងយោបល់គ្នានៅក្នុងអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ បើតាមពាក្យពេចន៍សាមញ្ញនៃមាត្រា ៧ “ការសម្រេចសេចក្តីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ដែលមិនអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍បាន ត្រូវមានសម្លេងឆ្នោតគាំទ្រដោយចៅក្រមយ៉ាងតិចបួនរូប។ [...] ប្រសិនបើគ្មានមតិភាគច្រើន ដែលត្រូវការសម្រាប់ធ្វើការសម្រេចសេចក្តីទេ ការស៊ើបអង្កេត ឬការចោទប្រកាន់ នឹង**<u>ត្រូវបន្តដំណើរការទៅមុខទៀត</u>**” (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។ លើកលែងតែមានសសេចក្តីសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ច្រានចោលដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ អត្ថន័យសាមញ្ញនៃ

---

[23] ដូចជើងទំព័រខាងលើ មាត្រា ៣១(១)។

[24] ដូចជើងទំព័រខាងលើ មាត្រា ៣២។

[25] ដូចជើងទំព័រខាងលើ មាត្រា ៣១(៣)(ក), ៣១(៣)(ខ)។

មាត្រា ៧ តម្រូវថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់ យឹម ទិត្យ ត្រូវបន្តដល់ដំណាក់កាលបន្ទាប់នៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី គឺការជំនុំជម្រះ។

16. បទប្បញ្ញត្តិដទៃទៀតនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានឆ្លុះបញ្ចាំងប្រហែលគ្នាអំពីគោលការណ៍ដែលថា ការស៊ើបអង្កេត ឬការជំនុំជម្រះ ត្រូវបន្ត បើគ្មានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់សម្រេចផ្ទុយពីនេះ។ ជាឧទាហរណ៍ មាត្រា ៥(៤) ចែងថា ប្រសិនបើ "ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនអាចឯកភាពគ្នាថា ត្រូវបន្តការស៊ើបអង្កេតណាមួយ ការស៊ើបអង្កេតនោះត្រូវដំណើរការទៅមុខទៀត លើកលែងតែចៅក្រមទាំងនេះ ឬចៅក្រមណាម្នាក់ក្នុងចំណោមចៅក្រមទាំងនេះ ធ្វើការស្នើសុំ ... ឱ្យដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នានេះតាមមាត្រា ៧"។ ពាក្យពេចន៍ដូចគ្នានេះត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងមាត្រា ៦(៤) ដើម្បីកំណត់ពីដំណើរការដោះស្រាយទំនាស់ ក្នុងករណីដែលមានការខ្វែងយោបល់គ្នា រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា។

17. ដូចគ្នានេះដែរ អត្ថបទច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលជាផ្នែករួមគ្នានៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានស្នើឱ្យមានការបន្តកិច្ចស៊ើបសួរ ឬការជំនុំជម្រះ លើកលែងតែសេចក្តីសម្រេចដោយមតិភាគច្រើនលើសលប់សម្រេចផ្សេងពីនេះ។ មាត្រា ២៣ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានបញ្ជាក់ថា ដំណោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត តម្រូវឱ្យមាន "សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ" ដែល "តម្រូវឱ្យមានសម្លេងវិជ្ជមានពីចៅក្រមបួនរូបយ៉ាងតិច" ហើយ "ប្រសិនបើពុំមានមតិភាគច្រើន ដូចដែលតម្រូវឱ្យមានចំពោះសេចក្តីសម្រេច ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើបន្តទៀត"។ បើតាមមាត្រា ២០ ថ្មី ដំណោះស្រាយការខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា តម្រូវប្រហែលគ្នាឱ្យមាន សម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ពីចៅក្រមបួនរូបនៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ហើយប្រសិនបើមិនមានទេ "ការចោទប្រកាន់ត្រូវធ្វើបន្តទៅទៀត"។

18. ក្នុងករណីនេះ ដោយគោរពទៅតាមនីតិវិធីដែលបានរៀបរាប់លម្អិតនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ចោទប្រកាន់ថា យឹម ទិត្យ ស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់

អ.វ.ត.ក[26]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃដីកាសន្និដ្ឋាននេះ ដែលនាំទៅដល់ការចេញសេចក្តីសម្រេចខុសពីគ្នា ដែលថាតើ យឹម ទិត្យ ត្រូវស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ដែរឬទេ។ ពាក្យពេចន៍ធម្មតានៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលលើកឡើងម្តងទៀតនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានចែងច្បាស់ថា ដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ចោទប្រកាន់បញ្ជូន យឹម ទិត្យ ទៅជំនុំជម្រះ គួរត្រូវបន្តដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ប្រសិនបើមិនមានសេចក្តីសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ សម្រេចផ្ទុយពីនេះ។ លទ្ធផលផ្សេងពីនេះគឺផ្ទុយទៅនឹងពាក្យពេចន៍សាមញ្ញនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិ បានឯកភាពជាផ្លូវការ។

ខ. ការមិនបន្តទៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ នឹងនាំទៅដល់លទ្ធផលដែលមិនសមទំនងធ្វើឱ្យមោឃភាពដល់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់ យឹម ទិត្យ ដែលផ្ទុយពីគោលដៅ និងគោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក

19. អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា តម្រូវថា អត្ថបទនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ត្រូវបកស្រាយផ្អែកតាម "គោលដៅ និងគោលបំណង"[27] ដែលគាំទ្រថា ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់ យឹម ទិត្យ ត្រូវបន្តទៅជំនុំជម្រះ ប្រសិនបើមិនមានសេចក្តីសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ សម្រេចផ្សេងពីនេះ។

20. ជាដំបូង កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក កំណត់យ៉ាងច្បាស់ថា គោលដៅ និងគោលបំណងជាចម្បងរបស់ អ.វ.ត.ក គឺដើម្បីនាំយកជនសង្ស័យមកជំនុំជម្រះ។ មាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានកំណត់ថា "គោលបំណងរបស់កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ គឺកំណត់អំពីកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋ

---

[26] សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D1** ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទីបី របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨។ សំណុំរឿង ០០៤ ឯកសារ **D64** ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹង ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មតំបន់១ និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញទៅលើខ្មែរក្រោម ថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១។

[27] អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា ដូចជើងទំព័រ ២២ ខាងលើ មាត្រា ៣១-៣២។

កម្ម” ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[28]។ មាត្រា ១១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលហាមឃាត់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មិនឲ្យស្នើសុំ “ការលើកលែងទោស ឬអនុគ្រោះទោសដល់ជនទាំងឡាយណា ដែលអាចនឹងត្រូវស៊ើបអង្កេត ឬនឹងត្រូវផ្តន្ទាទោសអំពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងនេះទ” បានគាំទ្របន្ថែមទៀតដល់សារសំខាន់ដែលអ្នកតាក់តែងសេចក្តីព្រាងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានផ្តល់ដល់ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព[29]។ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានបញ្ជាក់ប្រហែលគ្នាថា គោលដៅ និងគោលបំណងជាចម្បងនៃការងាររបស់ អ.វ.ត.ក គឺនាំយកជនសង្ស័យមកជំនុំជម្រះ[30]។ ការបញ្ឈប់ផ្នែកនីតិវិធីទៅលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់ យឹម ទិត្យ នៅដំណាក់កាលបុរេជំនុំជម្រះ ដោយមិនមានសេចក្តីសម្រេចជាក់លាក់ច្រានចោលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ គឺផ្ទុយទាំងស្រុងជាមួយនឹងគោលដៅ និងគោលបំណងនេះ។

21. ទីពីរ កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានកំណត់ពីការផ្តល់យុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះថាជាគោលដៅ និងគោលបំណងសំខាន់មួយទៀតរបស់ អ.វ.ត.ក។ បុព្វកថារបស់កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានគាំទ្រដល់ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការផ្តល់សំណងដល់ជនរងគ្រោះ និងដល់សហគមន៍ជារួម ដោយសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើគោលបំណងរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលត្រូវ

---

[28] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តី នៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មាត្រា១ ថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ 2329 U.N.T.S. 1-41723 [ដែលចាប់ពីពេលនោះទៅហៅថា កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក]។

[29] សូមមើល ដូចជើងទំព័រខាងលើ មាត្រា១១។ សូមមើលផងដែរ ដូចជើងទំព័រខាងលើ បុព្វកថា (“**ដោយហេតុថា** អាជ្ញាធរកម្ពុជាបានស្នើសុំជំនួយពីអង្គការសហប្រជាជាតិ **ដើម្បីកាត់សេចក្តី**មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនិងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌ និងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ០៦ មករា ១៩៧៩។ **ដោយហេតុថា** នៅមុនពេលចរចាលើកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ មានការរីកចម្រើនជាច្រើនធ្វើឡើងដោយលោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ (បន្ទាប់ពីនេះហៅថា លោកអគ្គលេខាធិការ) និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឈានទៅរកការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងរចនាសម្ពន្ធ័តុលាការកម្ពុជាដែលមានស្រាប់ **ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម**ដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងរយៈពេលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ”) (ដោយគូសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

[30] សូមមើល*ជាឧទាហរណ៍* ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមាន អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាល នៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មាត្រា ១ និង ៤០ ថ្មី [ដែលចាប់ពីពេលនោះទៅហៅថា ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក]។

ធ្វើឲ្យមានគណនេយ្យភាពសម្រាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ហើយ តុលាការគួរអនុវត្តតាម "ការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថិរភាព សន្តិភាព និង សន្តិសុខ"[31]។ ជាពិសេស បុព្វកថាបានដកស្រង់សេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានលើកឡើងថា "ការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរចំពោះច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ ក្នុងរយៈកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ... នៅតែជាបញ្ហាដែលបង្កឱ្យមានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សហគមន៍អន្តរជាតិទាំងមូល" និងទទួលស្គាល់ "ការព្រួយបារម្ភពេញច្បាប់ រដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ការបង្រួបបង្រួមជាតិ ស្ថិរភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខ"[32]។

22. ក្នុងករណីមិនមានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ សម្រេចផ្ទុយពីនេះ ការបន្តជំរុញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ របស់ យឹម ទិត្យ ស្របទៅតាមអត្ថបទនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ហើយស្របជាមួយគោលដៅរួមគ្នាពីរ គឺការនាំយកជនសង្ស័យមកជំនុំជម្រះ និងផ្តល់យុត្តិធម៌ដល់ជនរងគ្រោះ។ ការអនុវត្តបែបនេះក៏មិនបានរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ ដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៤ និងមាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិឆ្នាំ ១៩៦៦ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ គឺសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដែលយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ដោយតុលាការដែលមិនលម្អៀង និងការរួចផុតពីការអនុវត្តបែបប្រតិសកម្មទៅលើច្បាប់[33]។ ការអនុញ្ញាតឲ្យសំណុំរឿងបន្តទៅមុខ ក្នុងករណីមិនមានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ នឹងមិនបង្កផលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ណាមួយខាងលើឡើយ។ សេចក្តីសម្រេចបែបនេះនឹងសំដៅតែទៅលើយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ហើយមិនប៉ះពាល់ដល់ពិរុទ្ធភាព ឬ

[31] សូមមើល កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក, បុព្វកថា។

[32] ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

[33] សូមមើល ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៣ ថ្មី (តម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ "ត្រូវប្រព្រឹត្តទៅឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងឆាប់រហ័សទៅតាមនីតិវិធីជាធរមាន ដោយមានការគោរពយ៉ាងពេញលេញនូវសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ និងមានការការពាឱ្យបានត្រឹមត្រូវចំពោះ ជនរងគ្រោះ និង សាក្សី។ ប្រសិនបើនីតិវិធី ដែលមានស្រាប់ ពុំបានចែងពីករណីពិសេសមួយ ឬប្រសិនបើមានភាពមិនច្បាស់លាស់ក្នុងការបកស្រាយ ឬអនុវត្តនីតិវិធីនោះ ឬប្រសិនបើមានបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹងភាពសមស្របនៃនីតិវិធីទាំងនេះជាមួយបទដ្ឋានអន្តរជាតិ គេអាចស្វែងរកការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធីដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ។ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦ 999 UNTS 171 មាត្រា ១៤, ១៥។

ភាពគ្មានទោសរបស់ជនសង្ស័យទេ ហើយក៏មិនពាក់ព័ន្ធជាមួយអង្គសេចក្តីនៃសំណុំរឿង ទោះជាតាមមធ្យោបាយណាក្តី។ ចំណុចគួរឲ្យកត់សម្គាល់ គឺ បើតាមក្របខណ្ឌ អ.វ.ត.ក យឹម ទិត្យ អាចត្រូវបានផ្តន្ទាទោសតែចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមាននៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ តាមសេចក្តីសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (ឬជាចុងក្រោយដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល)។ ផ្ទុយទៅវិញ ការមិនជំរុញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលមានសុពលភាពទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គឺជាការលុបបំបាត់សិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌។

គ. មធ្យោបាយបន្ថែមក្នុងការបកស្រាយតាមមាត្រា ៣២ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា គាំទ្របន្ថែមទៀតសម្រាប់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់ យឹម ទិត្យ ដែលត្រូវដំណើរការទៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ

i. ប្រវត្តិនៃការចរចារបស់ អ.វ.ត.ក

23. ការងាររៀបចំរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលជាមធ្យោបាយបន្ថែមសម្រាប់ការបកស្រាយតាមមាត្រា ៣២ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា បានឆ្លុះបញ្ចាំងថា អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានជំនួយពីសហគមន៍អន្តរជាតិ ដើម្បីជំនុំជម្រះចារីនៃឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ដោយមានការផ្តល់សំណងចំពោះជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ។ ប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្មែរក្រហមសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើសារៈសំខាន់ចំពោះជនរងគ្រោះ និងសហគមន៍កម្ពុជា ក្នុងការថ្កោលទោសជាសាធារណៈដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ចចំពោះលើអំពើសាហាវយង់ឃ្នងនានា។ ចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ មានប្រជាជនយ៉ាងហោចណាស់ ១.៧ លាននាក់បានស្លាប់ដោយសារការសម្លាប់ ការធ្វើទារុណកម្ម ភាពអត់ឃ្លាន និងពលកម្មដោយបង្ខំ ដែលកើតឡើងនៅក្នុងផែនការសមូហភាពរយៈពេលបួនឆ្នាំ ដែលមាន ការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សដទៃផ្សេងទៀតដូចជា ការបំបែកចេញពីក្រុមគ្រួសារ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការកេងប្រវ័ញ្ចលើកុមារ[34]។ បន្ថែមពីលើជនរងគ្រោះរាប់លាននាក់ ដែលស្ថិតនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បន្ទាប់ពីប្រទេស

[34] *ការណែនាំអំពី អ.វ.ត.ក អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា* (n.d.), https://www.eccc.gov.kh/en/introduction-eccc។ សូមមើលផងដែរ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ប្រវត្តិកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) http://www.d.dccam.org/Projects/Genocide/DK_Book/DK_History--EN.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៩)។

បានធ្លាក់ចូលទៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម មានប្រជាជនប្រមាណ ៦០០ ០០០ នាក់ បានរត់ភៀសខ្លួនពីប្រទេស[35] ដោយពួកគេភាគច្រើនបានទទួលរងការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តធ្ងន់ធ្ងរ ដោយមិនមានឧបាស្រ័យតាមផ្លូវតុលាការ។ ជនភៀសខ្លួនកម្ពុជាមកពីរបបខ្មែរក្រហម បានទៅតាំងទីលំនៅជាថ្មី នៅតាមប្រទេសមួយចំនួននៅទូទាំងពិភពលោក ដែលក្នុងនោះ រួមមាន សហរដ្ឋអាមេរិក (១៥២ ៧៤៨) វៀតណាម (១៥០ ០០០) បារាំង (៣៨៥៩៨) កាណាដា (២១ ៤៨៩) អូស្ត្រាលី (១៧ ៦០៥) ម៉ាឡេស៊ី (១០ ០០០) នូវ៉ែលហ្សឺឡង់ (៥ ៩៩៥) និងស្វីស (១៧១៧)[36]។

24. ដោយទទួលស្គាល់ពីតម្រូវការយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការធ្វើឱ្យមានគណនេយ្យភាព និងយុត្តិធម៌ សហនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៅពេលនោះបានផ្ញើលិខិតទៅលោក កូហ្វី អាណាន់ អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៧ ស្នើសុំជំនួយ "សង្ឃឹមថា អង្គការសហប្រជាជាតិ និងសហគមន៍អន្តរជាតិ អាចជួយប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងការស្វែងរកការពិតអំពីរបបនេះ ហើយនាំយកអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវមកជំនុំជម្រះ។ មានតែវិធីសាស្ត្រនេះទេ ទើបអាចបញ្ចប់ដោយពេញលេញ និងជាស្ថាពរចំពោះសោកនាដកម្មមួយនេះ"[37]។ ដោយសង្គ្រាមស៊ីវិលទើបតែបញ្ចប់នាពេលថ្មីៗ សហនាយករដ្ឋមន្ត្រីទទួលស្គាល់ថា "កម្ពុជាមិនមានធនធាន ឬជំនាញ ក្នុងការបំពេញនីតិវិធី ដែលមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងបែបនេះ" ក្នុងការ "នាំយកមកជំនុំជម្រះអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៅក្នុងអំឡុងពេលគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរក្រហម ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩"[38]។

25. នៅបណ្តាឆ្នាំបន្ទាប់មក កម្ពុជា និងសហគមន៍អន្តរជាតិ បានសហការគាំទ្របង្កើតយន្តការតុលាការថ្មីមួយ។ ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានផ្តល់ការគាំទ្រដល់សហនាយករដ្ឋមន្ត្រី ដោយទ្រង់បានថ្លែងពីការគាំទ្រឱ្យមានតុលាការដែលមានជំនួយពីអន្តរជាតិ ដោយសារតែឧក្រិដ្ឋកម្ម

---

[35] Stéphanie Nann, *Les Cambodgiens en France, entre l`image et la réalité*, MIGRATIONS SOCIÉTÉ 19, 147, 152 (ឆ្នាំ២០០៧)។

[36] តួលេខនៅក្នុងរង្វង់ក្រចក បង្ហាញពីចំនួនសរុបនៃជនភៀសខ្លួននៅរបបខ្មែរក្រហម ដែលទៅតាំងទីលំនៅជាថ្មី នៅក្នុងប្រទេសនីមួយៗ។YUK WAH CHAN, DAVID HAINES, AND JONATHAN H.X. LEE, THE AGE OF ASIAN MIGRATION: CONTINUITY, DIVERSITY, AND SUSCEPTIBILITY, VOLUME 1 នៅត្រង់ ២៤៥ (ឆ្នាំ២០១៤)។

[37] សារលិខិត ចុះថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៧ របស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីទីមួយ និងនាយករដ្ឋមន្ត្រីទីពីរកម្ពុជា ផ្ញើជូនអគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ Doc. A/51/930 (ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៧)។

[38] ដូចជើងទំព័រខាងលើ។

នៅកម្ពុជា "ពាក់ព័ន្ធដល់មនសិការនៃសហគមន៍ទូទាំងពិភពលោក"[39]។ ដូចគ្នានេះ ក្រុមអ្នកជំនាញអង្គការសហប្រជាជាតិអំពីប្រទេសកម្ពុជា បានទទួលការគាំទ្រជាទូទៅនៅក្នុងបណ្តាប្រជាជននានា "គណនេយ្យភាពគឺជាសេចក្តីប្រកាសដំបូង និងសំខាន់បំផុត សម្រាប់ជនរងគ្រោះ និងសាច់ញាតិមិត្តភក្តិជនរងគ្រោះកម្ពុជារាប់លាននាក់ ហើយយ៉ាងហោចណាស់ ក៏គួរមានការទទួលដឹងឮអំពីសម្រេករបស់ពួកគេ ដោយផ្តល់ដល់អ្នកនៅរស់រានមានជីវិតនូវអារម្មណ៍ទទួលបានយុត្តិធម៌ និងការបិទបញ្ចប់អតីតកាលខ្លះៗ"[40]។ ក្រុមអ្នកជំនាញបានរាយការណ៍ថា "ចាប់ពីពេលពិភាក្សាជាមួយកម្ពុជា ទាំងនៅក្នុង និងក្រៅជួររដ្ឋាភិបាល យើងបានស្តាប់ឮអំពីការទាមទារយ៉ាងច្បាស់លាស់ឱ្យមានការជំនុំជម្រះ។ អ្នកទាំងអស់គ្នានិយាយអំពីសារៈសំខាន់នៃយុត្តិធម៌សម្រាប់សន្តិភាព ស្ថិរភាព និងការបង្រួបបង្រួមជាតិ"[41]។ មិនមានប្រជាជនកម្ពុជាណាដែលត្រូវបានពិភាក្សានៅក្នុងរបាយការណ៍នោះ "លើកឡើងថា សន្តិភាព និងការជំនុំជម្រះ មិនអាចសម្រុះសម្រួលបាននោះទេ"[42]។

26. សម្រាប់តួនាទីរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ពួកគេបានគាំទ្រ និងលើកទឹកចិត្ត ឲ្យមានក្របខណ្ឌយុត្តាធិការមួយ ដែលត្រូវមានលក្ខណៈលម្អិត។ នៅពេលផ្ញើលិខិតទៅមហាសន្និបាត និងក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ អគ្គលេខាធិការ កូហ្វី អាណាន់ បានថ្លែងឡើងថា "ការជំនុំជម្រះមេដឹកនាំយោធាខ្មែរក្រហមតែម្យ៉ាង ដោយទុកឲ្យមេដឹកនាំនយោបាយទាំងអស់រួចផុតពីទណ្ឌកម្ម នឹងមិនបម្រើដល់បុព្វហេតុយុត្តិធម៌ និងគណនេយ្យភាពឡើយ"[43]។ នៅក្នុងការស្រាវជ្រាវអំពីបទដ្ឋានយុត្តាធិការដែលត្រូវបានអនុម័តជាចុងក្រោយគឺថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នក "ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" ក្រុមអ្នកជំនាញបានសម្រេចថា "បុគ្គលមួយចំនួនដែលត្រូវជំនុំជម្រះ អាចស្ថិតក្នុងរង្វង់ពី ២០ ទៅ ៣០ នាក់"[44]។ ដូចគ្នានេះ ក្រុមដែលតស៊ូមតិសម្រាប់អ្វីដែលបានក្លាយជាធាតុផ្សំជាសារវ័ន្តនៃ អ.វ.ត.ក

---

[39] អគ្គលេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ *របាយការណ៍ក្រុមអ្នកជំនាញសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានចេញផ្សាយអនុលោមតាមសេចក្តីសម្រេចលេខ ៥២/១៣៥ របស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ* U.N. Doc. A/53/850, ឧបសម្ព័ន្ធ កថាខណ្ឌ ៩៣ (ថ្ងៃទី១៦ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩)។

[40] ដូចជើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់ ឧបសម្ព័ន្ធ កថាខណ្ឌ ២។

[41] ដូចជើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់ ឧបសម្ព័ន្ធ កថាខណ្ឌ ៩៤។

[42] ដូចជើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់ ឧបសម្ព័ន្ធ កថាខណ្ឌ ១០០។

[43] ដូចជើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់ទំព័រ ៣។

[44] ដូចជើងទំព័រខាងលើ កថាខណ្ឌ ១១០។

គឺ ការចូលរួមជាសាធារណៈនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ព្រោះ "ការជំនុំជម្រះមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមចាំបាច់ត្រូវមានការបង្ហាញថា មិនត្រឹមតែផ្តល់យុត្តិធម៌ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងត្រូវបានគេមើលឃើញថាបានផ្តល់យុត្តិធម៌ថែមទៀតផង"[45]។ ហេតុដូច្នេះ ប្រវត្តិនៃការចរចារបស់ អ.វ.ត.ក ឆ្លុះបញ្ចាំងជាប្រចាំពីការអំពាវនាវយ៉ាងទូលំទូលាយឲ្យមានការព្យាបាល ការទទួលស្គាល់ និងការបង្រួបបង្រួម តាមរយៈការជំនុំជម្រះដើម្បីស្វែងរកយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ។

ii. ការអនុវត្តនាពេលក្រោយមក បន្ទាប់ពីបង្កើត អ.វ.ត.ក

27. ការអនុម័តទៅលើវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក បន្ទាប់ពីបង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលមកដល់ពេលនេះជាវិសោធនកម្មលើកទី ៩ ហើយនោះ អាចត្រូវបានប្រើជាការបង្ហាញពីការអនុវត្តនាពេលបន្ទាប់ នៅក្នុងអត្ថន័យនៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយ៉ែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា។ វិធានផ្ទៃក្នុងទាំងអស់នេះបានឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីការប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងការអនុញ្ញាតឲ្យកិច្ចស៊ើបសួរ និងការជំនុំជម្រះបន្តទៅមុខ ក្នុងករណីមិនមានសេចក្តីសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ដែលសម្រេចផ្ទុយ ព្រមទាំងការទទួលស្គាល់ថា បទប្បញ្ញត្តិ អ.វ.ត.ក គួរត្រូវបានបកស្រាយដើម្បីផ្តល់ការចូលរួមប្រកបដោយអត្ថន័យសម្រាប់ជនរងគ្រោះ។

28. ជាដំបូង បទប្បញ្ញត្តិនីតិវិធីជាច្រើននៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង បានឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីគោលការណ៍ទូលាយដែលគាំទ្រដល់ការជំរុញកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ ដែលជាសច្ចធារណ៍កំណត់។ ដូចដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក វិធាន ៧២(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានកំណត់ថា ក្នុងករណីមានការខ្វែងយោបល់គ្នា ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់អាចលើកឡើងបញ្ហានេះជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះដើម្បីពិនិត្យ[46]។ ប្រសិនបើអង្គបុរេជំនុំជម្រះនៅពេលបន្ទាប់មក មិនអាចចេញសេចក្តីសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់បាន "សេចក្តីសម្រេចដែលមិនមានសម្លេងគាំទ្រមានន័យថា ដីកា ឬកិច្ចស៊ើបសួរដែលធ្វើឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតម្នាក់ ត្រូវមានសុពលភាព"[47]។ សម្រាប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅមុនពេលជំនុំជម្រះដទៃទៀត វិធាន ៧៧ ដដែលតម្រូវឲ្យមានសម្លេងគាំ

[45] ដូចជើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់ កថាខណ្ឌ ១៣៤។

[46] អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជា វិធានផ្ទៃក្នុង (វិសោធនកម្មលើកទី៩) (វិសោធនកម្ម ថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥) វិធាន ៧២(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[47] ដូចជើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់វិធាន ៧២(៤)(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ទ្រង់ជាវិជ្ជមាន ដើម្បីបញ្ឈប់ការបន្តជាក់ស្តែងនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលរងការជំទាស់នានា។ នៅក្នុងករណីដែលមិនមានសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់តាមការតម្រូវ "ដីកា ឬកិច្ចស៊ើបសួរដែលមិនមែនជាដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ... ត្រូវតម្កល់ទុកជាបានការ"[48]។ ប្រហែលគ្នានេះ ក្នុងករណីមិនមានសេចក្តីសម្រេចដោយសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ដែលសម្រេចផ្ទុយពីនោះ វិធាន ៧៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា "ក្នុងករណីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប្រសិនបើមិនអាចរកសម្លេងភាគច្រើនដែលតម្រូវបាននោះទេ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវសម្រេចប្តឹងទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោយឈរលើមូលដ្ឋានដីកាដំណោះស្រាយរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត"[49]។

29. ទីពីរ វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងអំពីគោលការណ៍ជាសារវ័ន្តរបស់ អ.វ.ត.ក ដែលចែងថាឯកសារស្នូលរបស់ អ.វ.ត.ក ចាំបាច់ត្រូវតែបកស្រាយ ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍ជនរងគ្រោះ និងធានាថា សិទ្ធិរបស់ពួកគេ ត្រូវទទួលបានការគោរពនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងមូល[50]។ ដូចដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានទទួលស្គាល់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ "កិច្ចព្រមព្រៀងបានចែងថាគោលការណ៍ជាសារវ័ន្តមួយ ក្នុងការបង្កើត អ.វ.ត.ក គឺ "ការបង្រួបបង្រួមជាតិ""[51]។ គោលការណ៍នេះណែនាំដល់ចៅក្រម និងអង្គជំនុំជម្រះនៃ អ.វ.ត.ក ឲ្យស្វែងរកទាំងការពិតអំពីអ្វីដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស ព្រមទាំងធានានូវការចូលរួមប្រកបដោយអត្ថន័យ សម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង ដែលជាផ្នែកមួយនៃការស្វែងរកការបង្រួបបង្រួមជាតិ[52]។ ដូចគ្នានេះ វិធាន ២៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានកំណត់ប្រហែលគ្នាអំពីតម្រូវការសម្រាប់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការពិចារណាទៅលើសិទ្ធិ និងតម្រូវការរបស់ជនរងគ្រោះ

---

[48] ដូចដើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់វិធាន ៧៧(១៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[49] ដូចដើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់វិធាន ៧៧(១៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[50] ដូចដើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ **D404/2/4** សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនានា របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៦១។

[51] សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ **D404/2/4** សាលដីកាលើគ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងអស់ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចនានារបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ៦១។

[52] ដូចដើងទំព័រខាងលើ។

ដោយកំណត់អាណត្តិការងារថា អ.វ.ត.ក "ត្រូវធានាអំពីកិច្ចការពារជនរងគ្រោះ ដែលចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី" ហើយមន្ត្រីរបស់តុលាការ "ត្រូវគិតពិចារណាដល់សេចក្តីត្រូវការរបស់ជនរងគ្រោះ" នៅពេលបំពេញភារកិច្ចរបស់ពួកគេ[53]។ ដើម្បីសម្រេចបានគោលដៅទាំងអស់នេះ អ.វ.ត.ក បានផ្តល់នូវយន្តការពិសេសមួយសម្រាប់ការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ គឺបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលមាន "គោលបំណងនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដើម្បី ... ទាមទារសំណងផ្លូវចិត្ត និងសមូហភាព"[54]។ ពាក្យពេចន៍នេះ នៅពេលពិនិត្យរួមគ្នា ក្លាយជាគោលការណ៍ណែនាំដល់ អ.វ.ត.ក ឲ្យយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស និងធានាអំពីការចូលរួមប្រកបដោយអត្ថន័យរបស់ជនរងគ្រោះ និងសិទ្ធិរបស់ពួកគេក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ដែលជាផ្នែកមួយនៃការស្វែងរករួមរបស់ជាតិ សម្រាប់ការពិត និងការបង្រួបបង្រួមជាតិ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី បំណងប្រាថ្នាដែលបានលើកឡើងទាំងនេះ នឹងក្លាយជាឥតប្រយោជន៍ ប្រសិនបើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលមានសុពលភាព បែរជាមិនអាចបន្តនីតិវិធីទៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ដោយសារតែការជាប់គាំងផ្នែកនីតិវិធីនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

២. ច្បាប់កម្ពុជា រួមទាំងច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលបានបញ្ចូលទៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានគាំទ្រការអនុញ្ញាតដល់ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលមានស្រាប់ ឲ្យបន្តនីតិវិធីទៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ

ក. ច្បាប់កម្ពុជាគាំទ្រដល់យុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះ និងការបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងករណីមិនមានការសម្រេចផ្ទុយ ដោយអាជ្ញាធរជាន់ខ្ពស់

30. ច្បាប់ជាតិកម្ពុជា ដែលវិធានគ្រប់គ្រង អ.វ.ត.ក បានប្រើប្រាស់យ៉ាងច្រើននោះ គាំទ្រដល់យុត្តិធម៌សម្រាប់ជនរងគ្រោះ និងការបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងពេលមិនមានការសម្រេចផ្ទុយ។ នៅក្នុងសុន្ទរកថាបើក ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឯកឧត្តម អង្គវង្សវឌ្ឍនា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ បានថ្លែងថា ពួកយើងជឿជាក់ថា ក្រមនេះ នឹងក្លាយទៅជា "លិខិតុបករណ៍ដ៏សំខាន់" សម្រាប់លើកកម្ពស់ "ការ

---

[53] អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជា វិធានផ្ទៃក្នុង (វិសោធនកម្មលើកទី៩) (វិសោធនកម្ម ថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥) វិធាន ២៩(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

[54] ដូចជើងទំព័រខាងលើ វិធាន ២៣(១)(ខ) ថ្មី នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

ទទួលបានយុត្តិធម៌នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា"[55]។ តាមពិតទៅ ការយោងទៅរកការទទួលបានយុត្តិធម៌ ស្ថិតនៅជួរចុងក្រោយនៃសុន្ទរកថាបើកនេះ ដូច្នេះហើយ គ្របដណ្តប់ទាំងស្រុង ទៅលើខ្លឹមសារនៃក្រមនេះ។

31. ខ្លឹមសារនៃក្រមនេះក៏គាំទ្រផងដែរដល់ការអនុញ្ញាតដល់ការជំរុញសំណុំរឿងរបស់ យឹម ទិត្យ ទៅមុខ ជាពិសេសការចែងអំពីសច្ចធារណ៍នៃការបន្ត។ ឧទាហរណ៍ មាត្រា ២៥៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាចែងថា "កាលណាសភាស៊ើបសួរបានទទួលពាក្យបណ្តឹងសុំមោឃកម្ម ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចបន្តការស៊ើបសួររបស់ខ្លួនបាន លើកលែងតែមានសេចក្តីសម្រេចផ្ទុយពីនេះ របស់ប្រធានសភាស៊ើបសួរ"[56]។ ដូចគ្នានេះ មាត្រា ២៧៥ ចែងថា "ក្នុងករណីមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាណាមួយ ក្រៅពីដីកាដំណោះស្រាយ ចៅក្រមស៊ើបសួរ អាចបន្តការស៊ើបសួររបស់ខ្លួនបាន លើកលែងតែមានសេចក្តីសម្រេចផ្ទុយ របស់ប្រធានសភាស៊ើបសួរ"[57]។ មាត្រាទាំងអស់នេះបញ្ចូលគោលគំនិតតែមួយ ដែលមានផងដែរនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធានផ្ទៃក្នុង ក្នុងករណីស្ថាប័នជាន់ខ្ពស់ មិនបានផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ពេលនោះសច្ចធារណ៍គាំទ្រដល់ការបន្ត។

ខ. កាតព្វកិច្ចអន្តរជាតិ រួមទាំងភារកិច្ចជំនុំជម្រះ និងសិទ្ធិទទួលបានសំណងរបស់ជនរងគ្រោះ គឺជាផ្នែកនៃច្បាប់កម្ពុជា ហើយគាំទ្រដល់ការជំរុញដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះឲ្យបន្ត

32. ច្បាប់កម្ពុជាបានរួមបញ្ចូលច្បាប់អន្តរជាតិ។ ហេតុដូច្នេះ ភារកិច្ចជំនុំជម្រះ និងសិទ្ធិទទួលបានសំណងរបស់ជនរងគ្រោះ ដែលមានចែងក្នុងសន្ធិសញ្ញា និងទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ គឺជាភារកិច្ចនិងសិទ្ធិតាមច្បាប់កម្ពុជា។ ដោយសារតែ អ.វ.ត.ក គឺជាស្ថាប័នកម្ពុជា ស្ថាប័ននេះត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ចទាំងនេះ[58]។

---

[55] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ឆ្នាំ២០០៧) សុន្ទរកថាឯកឧត្តម អង្គ វង្សវឌ្ឍនា។

[56] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា ២៥៥។

[57] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា ២៧៥។

[58] ដោយឡែក អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា បានបញ្ជាក់អំពីភាពចាំបាច់ក្នុងការពិចារណាទៅលើ "វិធានពាក់ព័ន្ធនានានៃច្បាប់អន្តរជាតិជាធរមាន ស្តីពីទំនាក់ទំនងរវាងភាគីនានា" អនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែន ស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា ដូចជើងទំព័រខាងលើ ២២ មាត្រា ៣១(៣)(គ)។

33. ច្បាប់អន្តរជាតិចងកាតព្វកិច្ចសម្រាប់កម្ពុជា។ មាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា បានបញ្ចូលកាតព្វកិច្ចក្នុងការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស ដូចមានចែងក្នុងប្រភពច្បាប់អន្តរជាតិ ទៅក្នុងច្បាប់ជាតិ[59]។ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៧ ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញកម្ពុជា បានសម្រេចថា ច្បាប់អន្តរជាតិដែលកម្ពុជាទទួលស្គាល់ តាមពិតទៅ គឺជាច្បាប់ជាធរមានរបស់ជាតិ ហើយចៅក្រមជាតិត្រូវពិចារណាទៅលើច្បាប់នោះ[60]។ បើទោះបីជាពិចារណាអំពីប្រភពបន្ថែមនៃច្បាប់ ក៏ច្បាប់អន្តរជាតិអនុវត្តជាមួយ និងជំរុញដល់វិធាននីតិវិធី និងនិយាមពាក់ព័ន្ធ ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ជាតិកម្ពុជា[61]។

34. ប្រភពច្បាប់អន្តរជាតិដែលចងកាតព្វកិច្ចចំពោះកម្ពុជា ដូចជា សន្ធិសញ្ញា ការអនុវត្តរបស់រដ្ឋ និងយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ បានតម្រូវឱ្យរដ្ឋធ្វើការជំនុំជម្រះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមានស្ថានទម្ងន់ក្នុងកម្រិត មួយ។ សន្ធិសញ្ញាពហុភាគីដែលកម្ពុជាជាសមាជិក បានចែងនៅក្នុងនោះ ដោយផ្ទាល់ ឬដោយប្រយោល អំពីភារកិច្ចក្នុងការជំនុំជម្រះចារីនៃបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរ[62]។ ប្រភពច្បាប់ទន់ (soft law) និង

[59] រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣ មាត្រា ៣១ (បានធ្វើវិសោធនកម្មនៅឆ្នាំ ២០០៨)។

[60] សេចក្តីសម្រេចលេខ ០៩២/០០៣/២០០៧/កបធ (ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧) (កម្ពុជា) ("ពាក្យ "ច្បាប់" ដូចដែលបានយោងពីខាងលើ សំដៅលើច្បាប់ជាតិ រួមទាំងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដែលជាច្បាប់កំពូល ច្បាប់ទាំងអស់ដែលនៅជាធរមាន និងច្បាប់អន្តរជាតិដែលព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានទទួលស្គាល់រួចហើយ ជាពិសេសអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ")។

[61] មាស បូរ៉ា ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា ៨១ (Peng Hor et al. eds. 2016) (លើកឡើងថា ច្បាប់អន្តរជាតិមានតួនាទីសមស្រប ជាជំនួយបន្ថែមដល់ច្បាប់ជាតិ ដែលពេលខ្លះអាចជំនួសច្បាប់ជាតិ ហើយពេលខ្លះទៀត អាចជាយុត្តិសាស្ត្រ ដោយអាស្រ័យទៅលើនិយាមដែលចោទជាបញ្ហា)។

[62] សូមមើលជាទូទៅ Thoris Ingadottir រឿងក្តីសកម្មភាពប្រដាប់អាវុធ តុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ការឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីកាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋ ដើម្បីស៊ើបអង្កេត និងជំនុំជម្រះចំពោះបុគ្គល ពីបទរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សធ្ងន់ធ្ងរ និងការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ 78 Nordic J. Int'l L. 581, 591-95 (2010) (រៀបរាប់អំពីកាតព្វកិច្ចជាអន្តរជាតិក្នុងការជំនុំជម្រះចំពោះការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ)។ សូមមើលផងដែរ លក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម ស្តីពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ បុព្វកថា ថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៨ 2187 U.N.T.S. 38544 (កម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័ននៅថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០២) ("គាំទ្រថា ឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ដែលជាក្តីបារម្ភរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិជារួម មិនអាចគេចចេញពីការផ្តន្ទាទោសបានឡើយ ហើយចាំបាច់ត្រូវធានាអំពី ការជំនុំជម្រះប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព តាមរយៈមធ្យោបាយនៅកម្រិតជាតិ និងតាមរយៈការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាអន្តរជាតិ")។ អនុសញ្ញាក្រុងហ្សឺណែវស្តីពីការកែលម្អលក្ខខណ្ឌសម្រាប់កងកម្លាំងដែលរងរបួស និងមានជំងឺនៅសមរភូមិ មាត្រា ៤៩ ថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ ("ភាគីកិច្ចសន្យាជាន់ខ្ពស់នីមួយៗ ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចស្វែងរកអ្នកដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្ត ឬបានបញ្ជាឱ្យប្រព្រឹត្តការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរបែបនេះ [ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៥០] ហើយត្រូវនាំយកជននោះមកជំនុំជម្រះនៅចំពោះមុខតុលាការ ដោយមិនគិតអំពីជាតិសាសន៍របស់ជននោះឡើយ") (កម្ពុជាបានចូលជា

តុលាការអន្តរជាតិ បានបញ្ជាក់អំពីការហាមឃាត់មិនឲ្យមាននិទណ្ឌភាព ចំពោះការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សធ្ងន់ធ្ងរ។ សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សបានចែងថា "ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានសំណងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ចជាតិ ចំពោះអំពើរំលោភបំពានទៅលើសិទ្ធិជាសារវន្តដែលខ្លួនទទួលបាន តាមរយៈរដ្ឋធម្មនុញ្ញឬច្បាប់"[63]។ សេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ បានកំណត់អំពីគោលការណ៍ណែនាំសម្រាប់ការការពារសិទ្ធិ

សមាជិកនៅថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥៩) ។ អនុសញ្ញាក្រុងហ្សឺណែវស្តីពីការកែលម្អលក្ខខណ្ឌសម្រាប់កងកម្លាំងដែលរងរបួស និងមានជំងឺ និងអ្នករងគ្រោះដោយកប៉ាល់នៅសមុទ្រ មាត្រា ៥០ ថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ 75 U.N.T.S. 85 (កម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកនៅថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥៩) (ដូចគ្នាទៅនឹងការរំលោភបំពាន នៅក្នុងមាត្រា ៥១)។ អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ (III) ស្តីពីការប្រព្រឹត្តិចំពោះឈ្លើយសឹក មាត្រា ១២៩ ថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ 75 U.N.T.S. 135 (ដូចគ្នាសម្រាប់ការរំលោភបំពាន នៅក្នុងមាត្រា ១៣០) (កម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកនៅថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥៩) ។ អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ស្តីពីការការពារជនស៊ីវិល ក្នុងគ្រាសង្គ្រាម មាត្រា ១៤៦ ថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ 75 U.N.T.S. 287 (ដូចគ្នាសម្រាប់ការរំលោភបំពាន នៅក្នុងមាត្រា ១៤៧) (កម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកនៅថ្ងៃទី៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៥៩)។ អនុសញ្ញាប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្តិ ឬការដាក់ទណ្ឌកម្មសាហាវយង់ឃ្នង អមនុស្សធម៌ និងបន្ទាបបន្ថោកនានា មាត្រា ៥, ៧.១ ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨៤ 1465 U.N.T.S. 85 (មាត្រា ៥ "រដ្ឋជាភាគីនីមួយៗ ត្រូវចាត់វិធានការ ដែលអាចមានភាពចាំបាច់ ដើម្បីបង្កើតយុត្តាធិការ ទៅលើបទល្មើសដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៤ នៅក្នុងករណីដូចខាងក្រោម៖ [រៀបរាប់ពីទំនាក់ទំនងជាតិ ឬដែនដី ជាមួយជនល្មើស បទល្មើស ឬជនរងគ្រោះ]។ (មាត្រា ៧.១៖ រដ្ឋជាភាគីនៅក្នុងដែនដី ដែលនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន រកឃើញថា បុគ្គលម្នាក់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសណាមួយ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៤ ត្រូវបញ្ជូនរឿងក្តីទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ដើម្បីជំនុំជម្រះ ឬធ្វើបត្យាប័នបញ្ជូនបុគ្គលនោះ ក្នុងករណីដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៥") (កម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកនៅថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩២)។ អនុសញ្ញាស្តីពីការទប់ស្កាត់ និងដាក់ទណ្ឌកម្ម ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ មាត្រា IV, VI ថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៨ 78 U.N.T.S. 277 (មាត្រា IV "បុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬអំពើដទៃផ្សេងទៀត ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា III ត្រូវផ្តន្ទាទោស ទោះបីជាបុគ្គលទាំងនោះ ជាមេដឹកនាំស្របតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ជាមន្ត្រីសាធារណៈ ឬបុគ្គលឯកជនក្តី") (មាត្រា IV "បុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឬឬអំពើដទៃផ្សេងទៀត ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា III ត្រូវទទួលការជំនុំជម្រះ ដោយតុលាការមានសមត្ថកិច្ចរបស់រដ្ឋ ដែលអំពើនោះត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង នៅក្នុងដែនដីរបស់ខ្លួន ឬដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលអាចមានយុត្តាធិការ") (កម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកនៅថ្ងៃទី១៤ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៥០)។ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា ២(៣)(ក) ថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦ 999 U.N.T.S. 172 ("រដ្ឋជាសមាជិកនៃកតិការសញ្ញានេះ ត្រូវអនុវត្តដើម្បីធានាថា បុគ្គលណាម្នាក់ដែលសិទ្ធិដូចដែលមានចែងនៅក្នុងនេះ ត្រូវបានរំលោភបំពាន មានសិទ្ធិទទួលបានសំណងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដោយមិនគិតថាការរំលោភបំពាននោះ ត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយបុគ្គល ដែលបំពេញការងារក្នុងសមត្ថកិច្ចផ្លូវការ ឬយ៉ាងណានោះទេ") (កម្ពុជាបានចូលជាសមាជិកនៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩២)។

[63] សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស មាត្រា ៨ G.A. Res. 217 (III) (ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៨)

ទទួលបានសំណង ដែលគាំទ្រដល់ភារកិច្ចក្នុងការជំនុំជម្រះ នៅបីពេលផ្សេងៗគ្នា[64]។ ភារកិច្ចនេះត្រូវបានបញ្ជាក់គាំទ្រដោយរដ្ឋ នៅចំពោះមុខតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ[65] ហើយតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិបានជំរុញដល់រដ្ឋឲ្យសហការជាមួយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ហើយនាំខ្លួនចារីចូលទៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាតិ[66]។

[64] គោលការណ៍ណែនាំ និងគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានឧបាស្រ័យ និងសំណង សម្រាប់ជនរងគ្រោះដោយការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ និងការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ កថាខណ្ឌ ៣(ខ) ៤ និង ២២(ច) G.A. Res. 60/147, UN Doc. A/RES/60/147 (ថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦)។

[65] សូមមើល *ជាឧទាហរណ៍* បុគ្គលិកទូត និងស្ថានកុងស៊ុល សហរដ្ឋអាមេរិកនៅទីក្រុង Tehran (អាមេរិក តទល់នឹង អ៊ីរ៉ង់) សាលក្រម 1980 I.C.J. Rep. 3, កថាខណ្ឌ ៨ (ថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៨០) (បង្ហាញពីការអះអាងរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកដែលថា អ៊ីរ៉ង់ គួរតែ "បញ្ជូនទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើការជំនុំជម្រះ នូវបណ្តាជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តទៅលើបរិវេណ និងបុគ្គលិកស្ថានទូត សហរដ្ឋអាមេរិក និងទៅលើបរិវេណ និងបុគ្គល ស្ថានកុងស៊ុលរបស់អាមេរិក")។ សកម្មភាពប្រដាប់អាវុធទៅលើទឹកដីប្រទេសកុងហ្គោ (សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ តទល់នឹង អ៊ូហ្គាន់ដា) សាលក្រម 2005 I.C.J. Rep. 168 កថាខណ្ឌ ២៥ (ថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៥) (បង្ហាញពីការអះអាងរបស់កុងហ្គោដែលថា អ៊ូហ្គាន់ដាបានរំលោភបំពានទៅលើគោលការណ៍ច្បាប់អន្តរជាតិ តាមរយៈ "ការមិនដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះបុគ្គលដែលស្ថិតក្រោមយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ឬស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន ដែលបានចូលរួមក្នុងការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្ស")។ បញ្ហាទាក់ទងកាតព្វកិច្ចជំនុំជម្រះ ឬធ្វើបត្យាប័ន (Belg. v. Sen.) សាលក្រម 2012 I.C.J. Rep. 422 កថាខណ្ឌ ៧១ (ថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២) ("បែលហ្សិកបានស្នើដល់តុលាការឲ្យជំនុំជម្រះ និងប្រកាសថា សេណេហ្គាល់មានកាតព្វកិច្ចចាប់ផ្តើមកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ [ប្រឆាំងអ្នកធ្វើទារុណកម្មដែលរងការចោទប្រកាន់] ... ហើយមិនបានធ្វើបត្យាប័នបុគ្គលនេះទៅបែលហ្សិក")។

[66] សកម្មភាពប្រដាប់អាវុធទៅលើទឹកដីប្រទេសកុងហ្គោ (សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ តទល់នឹង អ៊ូហ្គាន់ដា) សាលក្រម 2005 I.C.J. Rep. 168, កថាខណ្ឌ ២៨០ (ថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៥) (សម្រេចថា អ៊ូហ្គាន់ដា "ដោយសារតែមិនបានចាត់វិធានការចំពោះការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស និងច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ នៅក្នុងស្រុក Ituri បានរំលោភបំពាន់ទៅលើកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន")។ ការអនុវត្តអនុសញ្ញាស្តីពីការហាមឃាត់ និងដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ (Bosnia និង Herzegovina តទល់នឹង Serbia និង Montenegro) សាលក្រម 2007 I.C.J. Rep. 43 កថាខណ្ឌ ៤៧១(៦) (ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៧) (សម្រេចថា ស៊ែបត្រូវទទួលខុសត្រូវ តាមអនុសញ្ញាស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ចំពោះការមិនសហការជាមួយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ សម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី)។ បញ្ហាទាក់ទងនឹងបញ្ហាទាក់ទងកាតព្វកិច្ចជំនុំជម្រះ ឬធ្វើបត្យាប័ន (Belgium v. Senegal) សាលក្រម 2012 I.C.J. Rep. 422 កថាខណ្ឌ ១២២ (ថ្ងៃទី២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១២) (សម្រេចថាសាធារណៈរដ្ឋសេណេហ្គាល់ បានបំពានទៅលើកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន "ដោយមិនបានស៊ើបសួរបឋមភ្លាមៗ ទៅលើអង្គហេតុទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្ត")។

35. ប្រភពអន្តរជាតិទាំងអស់ដែលបានលើកឡើងខាងលើ បានបង្ហាញថា កម្ពុជាជាប់កាតព្វកិច្ចតាមច្បាប់ជាតិ ដោយសន្ធិសញ្ញា និងទំនៀមទម្លាប់ ក្នុងការជំនុំជម្រះជនទាំងឡាយណា ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សធ្ងន់ធ្ងរ។ ដូច្នេះ ការបញ្ជូនដីកាដំណោះស្រាយ (ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ) យឹម ទិត្យ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ ទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនត្រឹមតែស្របតាមការបកស្រាយកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ផ្អែកតាមច្បាប់អន្តរជាតិប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងបំពេញតាមកាតព្វកិច្ចយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់របស់កម្ពុជាក្នុងការជំនុំជម្រះតាមច្បាប់ជាតិរបស់កម្ពុជា។

36. ក្រៅពីការកំណត់អំពីភារកិច្ចរបស់កម្ពុជាក្នុងការជំនុំជម្រះជនល្មើសទៅលើសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ច្បាប់អន្តរជាតិក៏កំណត់អំពីសិទ្ធិទទួលបានសំណងរបស់ជនរងគ្រោះដែរ។ សិទ្ធិនេះរួមបញ្ចូលទាំងការចូលរួមក្នុងការជំនុំជម្រះជនទាំងឡាយណា ដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះព្យសនកម្មរបស់ពួកគាត់ និងលទ្ធភាពក្នុងការទាមទារសំណង។ នៅពេលដែលសំណុំរឿងត្រូវបានជាប់គាំង នៅក្នុងភាពមិនប្រាកដប្រជាផ្នែកនីតិវិធី សំណងទាំងអស់នេះស្ថិតនៅឆ្ងាយផុតពីដៃ។

37. សន្ធិសញ្ញា និងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ ផ្តល់ដល់ជនរងគ្រោះនូវសិទ្ធិទទួលបានសំណងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ សិទ្ធិនេះគឺជាកម្មវត្ថុនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលផ្អែកលើបទប្បញ្ញត្តិដែលមាននៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (មាត្រា ៨) កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (មាត្រា២) អនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងពូជសាសន៍ (មាត្រា៦) អនុសញ្ញាប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្ម (មាត្រា១៤) និងលក្ខន្តិកៈទីក្រុងរ៉ូម (មាត្រា ៦៨ និង៧៥)[67]។ សេចក្តីសម្រេចនោះបានអះអាងថា ជនរងគ្រោះដោយឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ មានសិទ្ធិ "ទទួលបានយុត្តិធម៌ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព សំណងឆាប់រហ័ស ដោយប្រសិទ្ធភាព និងគ្រប់គ្រាន់ ចំពោះព្យសកម្មដែលបានទទួលរង និងការទទួលបានព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងការរំលោភបំពាន និងយន្តការសំណង"[68]។

---

[67] គោលការណ៍ណែនាំ និងគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានឧបាស្រ័យ និងសំណង សម្រាប់ជនរងគ្រោះដោយការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ និងការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ បុព្វកថា G.A. Res. 60/147, UN Doc. A/RES/60/147 (ថ្ងៃទី២១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦)។

[68] ដូចជើងទំព័រខាងលើ នៅត្រង់កថាខណ្ឌ ១១។

38. អ.វ.ត.ក គាំទ្រសិទ្ធិទាំងអស់នេះនៅក្នុងយន្តការនីតិវិធីរបស់ខ្លួន ដូចជា ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាមរយៈវិធាន ២៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ គោលបំណងទាំងអស់នេះ ដែលរួមទាំងសិទ្ធិទទួលបានសំណងតាមផ្លូវច្បាប់អន្តរជាតិ អាចបំពេញទៅបាន ជាក់ស្តែង តែក្នុងករណីដែលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលមានសុពលភាព ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យបន្តទៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ដែលនៅដំណាក់នោះ ចៅក្រមអាចធ្វើសេចក្តីសម្រេចផ្នែកអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ដើម្បីកំណត់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់ ព្រមទាំងសំណងផ្លូវចិត្ត និងសមូហភាពនានា ដែលត្រូវផ្តល់ជូនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

39. សំណុំរឿង យឹម ទិត្យ គួរបន្តទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ទោះជាក្នុងករណីដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិមានកំហុសឆ្គងក្នុងដីកាដំណោះស្រាយរបស់គាត់ ឬដោយសារតែ អ.វ.ត.ក កំណត់ឲ្យបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទៅមុខ ក្នុងករណីមិនមានសេចក្តីសម្រេចជាក់លាក់របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។ បទដ្ឋាននេះមានមូលដ្ឋានទៅលើអត្ថន័យទូទៅនៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធ គោលដៅ និងគោលបំណងរបស់តុលាការក្នុងការជំនុំជម្រះអំពើសាហាវយង់ឃ្នងជាទ្រង់ទ្រាយធំនៃរបបខ្មែរក្រហម និងគោលការណ៍ច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ ដែលសង្កត់ធ្ងន់លើសិទ្ធិរបស់ជនរងគ្រោះ និងភារកិច្ចក្នុងការជំនុំជម្រះ។

ដោយសេចក្តីគោរព

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩	ជេត វណ្ណលី	ភ្នំពេញ កម្ពុជា	
ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩	ហុង គីមសួន	ភ្នំពេញ កម្ពុជា	
ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩	ឡោ ជុនធី	ភ្នំពេញ កម្ពុជា	

ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩	សំ សុគង់	ភ្នំពេញ កម្ពុជា	
ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩	ស៊ិន សុវ៉ន	ភ្នំពេញ កម្ពុជា	
ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩	Emmanuel JACOMY	សិង្ហបុរី	
ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩	Martine JACQUIN	ភ្នំពេញ កម្ពុជា	
ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩	Daniel MCLAUGHLIN	San Francisco សហរដ្ឋអាមេរិក	
ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩	Nushin SARKARATI	San Francisco សហរដ្ឋអាមេរិក	